

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені І. І. МЕЧНИКОВА
ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН, ПОЛІТОЛОГІЇ ТА СОЦІОЛОГІЇ
КАФЕДРА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

КРАЇНИ ЄВРОПИ ТА АМЕРИКИ ПІСЛЯ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

ЕЛЕКТРОННИЙ МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК

з курсу

для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

ОДЕСА
ОНУ
2023

**УДК 94(4:7/8),,1945/2023”(072)
К771**

Укладач:

О. І. Войтович, кандидат політичних наук, доцент кафедри міжнародних відносин Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

Рецензенти:

С. М. Науmkіна, доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри політичних наук і права Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського;

Т. О. Ізбаиш-Гоцкан, кандидат історичних наук, доцент кафедри археології, етнології та всесвітньої історії факультету історії та філософії Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

*Рекомендовано вченою радою факультету міжнародних відносин,
політології та соціології ОНУ імені І. І. Мечникова.
Протокол № 8 від 30 травня 2023 р.*

К771 **Країни Європи та Америки після Другої світової війни.** [Електронний ресурс]: електрон. метод. посіб. з курсу „Країни Європи та Америки після Другої світової війни” для студ. першого (бакалаврського) рівня вищої освіти / уклад. О. І. Войтович. – Одеса: Одес. нац. ун-т імені І. І. Мечникова, 2023. – 46 с. – 0,8 МБ.

Методичний посібник містить основні теми з політичної історії провідних країн Європи та Америки. Розглядаються тенденції соціально-економічного, внутрішньополітичного розвитку та партійно-політичні системи країн, а також зовнішня політика держав. Посібник пропонує тематику практичних занять і контрольні питання до курсу.

Навчальне видання розраховане на студентів-міжнародників факультету міжнародних відносин, політології та соціології ОНУ імені І. І. Мечникова.

УДК 94(4:7/8),,1945/2023”(072)

ЗМІСТ

<i>Вступна лекція</i>	4
<i>Тема перша.</i>	
Основні проблеми світу після Другої світової війни	4
<i>Тема друга.</i>	
Сполучені Штати Америки після Другої світової війни	6
Практичне заняття. <i>США після Другої світової війни</i>	13
<i>Тема третя.</i>	
Великобританія після Другої світової війни	14
Практичне заняття. <i>Великобританія після Другої світової війни</i>	19
<i>Тема четверта.</i>	
Франція після Другої світової війни	22
Практичне заняття. <i>Франція після Другої світової війни</i>	28
<i>Тема п'ята.</i>	
Німеччина після Другої світової війни	29
Практичне заняття. <i>Німеччина після Другої світової війни</i>	35
<i>Тема шоста.</i>	
Італія після Другої світової війни	36
Практичне заняття. <i>Італія після Другої світової війни</i>	40
<i>Контрольні питання до курсу</i>	41
<i>Рекомендована література</i>	44

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І. ПІСЛЯВОЄННЕ ОБЛАШТУВАННЯ СВІТУ

Вступна лекція

Наукова та політична актуальність курсу “Країни Європи та Америки після Другої світової війни”. Предмет, методи та основні завдання курсу.

Антигітлерівська коаліція у роки війни: Московська (1943 р.), Тегеранська (1943 р.), конференція в Думбартон-Оксі (1944 р.), Ялтинська (1945 р.) та Потсдамська (1945 р.) конференції щодо Німеччини (питання про Німеччину), її союзників та післявоєнного облаштування світу; підходи щодо створення ООН та членства в організації; проблеми кордонів; репараційне питання; створення та діяльність Ради міністрів закордонних справ (РМЗС); польське питання; питання про Японію та інші.

Тема перша

Основні проблеми світу після Другої світової війни

Поляризація суспільно-політичних систем у післявоєнному світі. США та СРСР – дві наддержави на політичній авансцені. Беззастережне лідерство США в усьому західному світі. Створення та протистояння двох військово-політичних блоків: Організації Північноатлантичного договору (НАТО, 4 квітня 1949 р.) та Організації Варшавського Договору (ОВД, 14 травня 1955 р.). Початок „холодної війни”. Поділ Європи на „Західну” та „Східну”. „План Маршалла” (1947 р.). Початок розпаду колоніальної системи та модернізація країн третього світу.

Соціально-економічне становище в країнах Європи та Америки в перші післявоєнні роки. Втілення в життя ідей соціал-реформізму на основі кейнсіанської моделі регульованої економіки і повної зайнятості. Політика одержавлення промислових підприємств і зростання участі держави в економічних процесах. Науково-технічна рево-

люція (НТР) – ключовий фактор соціально-економічного розвитку країн. Виникнення постіндустріального суспільства (1970-ті роки).

Неоконсерватизм як відповідь на кризу соціал-реформізму у західному світі наприкінці 1970-х – на початку 1980-х рр. „Рейганоміка” і „тетчеризм”. Приватизація державних підприємств. Консервативна соціальна політика. Загострення відносин по лінії „Захід – Схід”.

Глобальні проблеми сучасності. Високий рівень забруднення атмосфери. Загрозливе становище водних ресурсів. Проблема енергозабезпечення. Продовольча і демографічна проблеми. Труднощі боротьби з організованою злочинністю, міжнародним тероризмом і наркоманією. Проблема контролю над озброєннями і особливо зброєю масового знищення (ядерною, хімічною, бактеріологічною).

Питання для поточного контролю за змістовим модулем I

1. Проаналізуйте рішення Московської конференції міністрів закордонних справ.
2. Проаналізуйте рішення Тегеранської конференції.
3. Проаналізуйте рішення конференції в Думбартон-Оксі.
4. Проаналізуйте рішення Ялтинської (Кримської) конференції.
5. Проаналізуйте рішення Потсдамської (Берлінської) конференції.
6. Поясніть, чому відбулась поляризація суспільно-політичних систем у післявоєнному світі.
7. Якими були причини початку „холодної війни”.
8. З’ясуйте умови, за яких виникла Організація Варшавського Договору.
9. Розкрийте поняття науково-технічна революція (НТР).
10. Зробіть аналіз глобальних проблем сучасності.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. АНГЛО-АМЕРИКАНСЬКИЙ СВІТ ПІСЛЯ ВІЙНИ

Тема друга

Сполучені Штати Америки після Другої світової війни

Підсумки Другої світової війни для США. Діяльність уряду 33-го президента США від демократичної партії Г. Трумена (1945–1953 рр.). Післявоєнна реконверсія та економічний розвиток. Створення Управління економічної стабілізації (лютий 1946 р.). Соціальні проблеми реконверсії; робітничі страйки 1946 року. Створення Міністерства Оборони, Центрального розвідувального управління (ЦРУ) і Ради національної безпеки у 1947 р. Обмеження прав профспілок та прав робітників новим законом Тафта–Хартлі (червень 1947 р.) про регулювання трудових відносин. Расова проблема в США.

Президентські вибори 1948 р. „Справедливий курс” президента Г. Трумена. Посилення консервативних настроїв у політичному житті країни. Наказ президента про перевірку лояльності (березень 1947 р.). „Маккартизм” (1949–1954 рр.). Завершення процесу реконверсії. Піднесення економіки країни.

Зовнішня політика США. Держсекретарі Дж. Бірнс (1945–1947 рр.), Дж. Маршалл (1947-1949 рр.) та Д. Ачесон (1949-1953 рр.). Політика „стримування комунізму”. Початок „холодної війни”. „Доктрина Трумена” (12 березня 1947 р.). „План Маршалла” (квітень 1948 р.) як економічний механізм політики „стримування комунізму”. Політика щодо Німеччини; створення „Бізонії” (січень 1947 р.). Робота США в Раді міністрів закордонних справ (РМЗС). Роль США у створенні НАТО (квітень 1949 р.); „глобальна відповідальність” військово-політичного блоку. Договір про дружбу, торгівлю та мореплавство з урядом Чан Кайши в Китаю (листопад 1946 р.). Участь США у корейській війні 1950-1953 рр. Роль США у створенні Тихоокеанського пакту (АНЗЮС, 1 вересня 1951 р.). Мирний договір з Японією від 8 вересня 1951 р. Договір про гарантію безпеки між Японією та Сполученими Штатами Америки (8 вересня 1951 р.), початок

американо-японського військово-політичного союзу. Політика „доброго сусіда” щодо країн Латинської Америки. Роль США у створенні Організації американських держав (ОАД, 1948 р.).

Діяльність 34-го президента США від Республіканської партії Д. Ейзенхауера (1953-1961 рр.). „Динамічний консерватизм” – внутрішня та економічна політика уряду; скорочення соціальних витрат. Програма з надання допомоги фермерським господарствам (січень 1954 р.). Закон про житлове будівництво (серпень 1954 р.) як подолання трущоб у великих містах. Об’єднання профспілок та утворення АФП–КВП (лютий 1955 р.). Державне регулювання фінансової сфери. Курс на „новий федералізм” – розширення повноважень штатів. Загострення расової проблеми. Закон „про громадянські права” (квітень 1960 р.) – заборона дискримінації чорношкірого населення під час виборів; початок ліквідації расової сегрегації. Посилення ролі військово-промислового комплексу (ВПК) у політичному й соціально-економічному житті країни.

Зовнішня політика США: стратегія „відкидання комунізму”. Держсекретарі Дж. Ф. Даллес (1953–1959 рр.) та К. Гертер (1959–1961 рр.). Європейський континент – пріоритетний у зовнішній політиці Америки. Роль США у завершенні корейської війни і створенні Організації Південно-Східної Азії (СЕАТО, вересень 1954 р.). Проголошення Ірану зоною американських інтересів (1953 р.). Американська інтервенція до Гватемали (червень 1954 р.). Зустріч керівників США, СРСР, Великобританії та Франції у Женеві (липень 1955 р.). Створення Організації Центрального Договору (СЕНТО, 1955 р.). „Доктрина Ейзенхауера” (січень 1957 р.). Договір про взаємне співробітництво та гарантію безпеки між США та Японією від 19 (20) січня 1960 р. Розрив дипломатичних відносин з Кубою (3 січня 1961 р.). Американо-радянські відносини; візит М. С. Хрущова до США 15–27 вересня 1959 р.

Діяльність 35-го президента США від Демократичної партії Дж. Ф. Кеннеді (1961–1963 рр.). Програма „нових рубежів” (1961–1963 рр.): піднесення економіки через зменшення податків, поліп-

шення системи соціального страхування, розширення медичної допомоги, підтримка освіти, прогрес у расовому питанні. Економічне піднесення країни на основі впровадження досягнень НТР. Впровадження громадських робіт. Діяльність профспілок АФП–КВП. Співпраця держави і профспілок. Рухи соціального протесту: „студентський бунт”, жіночий (феміністський) рух, антивоєнний рух. Расова проблема, негритянський рух. М. Л. Кінг. Вбивство Дж. Ф. Кеннеді 22 листопада 1963 р. Л. Б. Джонсон – 36-й президент США (1963–1969 рр.). Програма створення „великого суспільства” (1964–1968 рр.) та „війна з бідністю”. Рух за мир, за припинення війни у В’єтнамі. Ліворадикальний протест молоді. Посилення негритянського руху; новий закон проти сегрегації „про громадянські права” (липень 1964 р.). Вбивство М. Л. Кінга у квітні та Р. Кеннеді у червні 1968 р.

Зовнішня політика США. Доктрина „гнучкого реагування”. Держсекретар Д. Раск (1961–1969 рр.). „Союз заради прогресу” (березень 1961 р.) – програма діяльності в Латинській Америці. Події в Затоці свиней (квітень 1961 р.). „Пакт Нассау” (грудень 1962 р.) – створення разом з Великобританією ядерних сил НАТО. Зростання присутності США в Індокитаю; відправка військових радників у В’єтнам (жовтень 1961 р.). Тонкінський інцидент (серпень 1964 р.) і розширення війни США у В’єтнамі. Діяльність міністра оборони країни Р. Макнамари (1961–1968 рр.). „Доктрина Джонсона” (1965 р.). Американська інтервенція у Домініканську Республіку (1965 р.). Підтримка Ізраїлю у шестиденній війні (червень 1967 р.). Американорадянські відносини: Берлінська криза (1958–1961 рр.) і позиція США, зустріч Дж. Ф. Кеннеді та М. С. Хрущова у Відні (червень 1961 р.), Карибська криза (жовтень 1962 р.) і проблеми роззброєння. Радянсько-американські договори: про заборону ядерних випробувань в атмосфері, космічному просторі та під водою (1963 р.), про заборону розміщень ядерної та іншої зброї масового знищення у космосі (1967 р.) і про нерозповсюдження ядерної зброї (1968 р.).

Діяльність 37-го президента США від Республіканської партії Р. М. Ніксона (1969-1974 рр.). Рух протесту: „весняний антивоєнний виступ” 1971 р., конференція „Профспілки за мир” (1972 р.) та ін. Імперське президентство, „Уотергейт” і політична криза 1972–1974 рр. Відставка Р. Ніксона 9 серпня 1974 р. Дж. Форд – 38-й президент США (1974–1977 рр.). Економічна та енергетична криза 1973–1975 рр.

Зовнішня політика США. Держсекретарі У. Роджерс (1969–1973 рр.) та Г. Кіссінджер (1973-1977 рр.). „Доктрина Ніксона” (1969 р.). Розрядка міжнародної напруженості; участь США у європейському процесі. „Атлантична солідарність”. Участь США у Нараді з безпеки та співробітництва в Європі в Гельсінкі (НБСЄ, липень–серпень 1975 р.). Близькосхідна політика США. Америко-радянські відносини. Договори: про заборону розміщення ядерної та іншої зброї масового знищення на дні морів та океанів (1971 р.), про «Основи взаємовідносин між СРСР і США» (травень 1972 р.), про Обмеження стратегічних озброєнь (ОСО-1, травень 1972 р.) і про Протиракетну оборону (ПРО, травень 1972 р.). Завершення війни у В’єтнамі (січень 1973 р.). Роззброєння і позиція адміністрації Дж. Форда. Америко-радянська зустріч у верхах (Владивосток, листопад 1974 р.). Поправка Джексона–Веніка (1975 р.).

Діяльність 39-го президента США від Демократичної партії Дж. Картера (1977–1981 рр.). Економічна програма на подолання негативних наслідків в’єтнамської війни, світової енергетичної та економічної кризи 1973–1975 рр. Проблема безробіття. Соціальна політика: перехід від лібералізму до консерватизму.

Зовнішня політика. Держсекретарі С. Венс (1977–1980 рр.) та Е. Маскі (1980–1981 рр.). Політика США в Афганістані (після квітня 1978 р.). Роль США у Близькосхідному врегулюванні (березень 1979 р.). Криза американо-іранських відносин (після лютого 1979 р.). Нормалізація відносин між США і КНР (1979 р.). Договір з СРСР з ОСО-2 (червень 1979 р.). „Доктрина Картера” (січень 1980 р.). Зрив політики розрядки.

Діяльність 40-го президента США від Республіканської партії Р. Рейгана (1981–1989 рр.). Економічне положення країни: інфляція, зростання державного боргу та дефіциту державного бюджету. „Рейганоміка” – консервативна політика адміністрації щодо подолання кризи, скорочення соціальних програм, жорстка політика щодо профспілок. Заходи „неопротекціонізму”.

Неоглобалізм у зовнішній політиці США: „Доктрина Рейгана”. Держсекретарі А. Хейг (1981–1982 рр.) та Дж. Шульц (1982–1989 рр.). Програма „зоряних війн” („стратегічна оборонна ініціатива” (СОІ), 1983 р.). Нове розміщення ядерної зброї у Західній Європі (1983 р.). „Особливі відносини” з Великобританією. Інтервенція на Гренаді (жовтень 1983 р.). Нікарагуа, Сальвадор, Ірак, Іран (справа „Іран – контраст”), Афганістан у політиці США. Бомбардування Лівії (1986 р.). Конфронтація в американо-радянських відносинах у 1981–1984 рр. Американо-радянські зустрічі на найвищому рівні у Женеві (листопад 1985 р.), Рейк’явіку (жовтень 1986 р.), Вашингтоні (підписання договору з РСМД, грудень 1987 р.) і Москві (травень 1988 р.).

Діяльність 41-го президента США від Республіканської партії Дж. Буша (1989–1993 рр.). „Поміркований курс” у соціально-економічній політиці.

Зовнішня політика. Держсекретарі Дж. Бейкер (1989–1992 рр.) і Л. Іглбергер (1992–1993 рр.). Політика США у німецькому питанні і у Східній Європі. Американо-радянські відносини: зустріч на Мальті (грудень 1989 р.), підписання Договору з Стратегічних наступальних озброєнь (СНО, липень 1991 р.). Участь США у зустрічі країн-учасниць НБСЄ у Парижі (19–21 листопада 1990 р.); підписання „Хартії для нової Європи”. Завершення „холодної війни”. Іракська кампанія 1990–1991 рр. Визнання Сполученими Штатами незалежності України.

Діяльність 42-го президента США від Демократичної партії У. Клінтона (1993–2001 рр.). Соціально-економічне становище: зростання державного боргу, дефіцит державного бюджету, проблема безробіття. Проблеми системи охорони здоров’я. „Нова економіка” –

неоліберальна економічна програма уряду; програма поєднання ринкових методів з ефективним механізмом її державного регулювання.

Зовнішня політика США. Держсекретарі У. Крістофер (1993–1997 рр.) і М. Олбрайт (1997-2001 рр.). Курс на розширення НАТО у Східну Європу. Програма „Партнерство заради миру”. Боснійська криза: позиція США; Дейтонські угоди (листопад 1995 р.). Американське (НАТОВське) бомбардування Югославії (березень 1999 р.). Участь у близькосхідному врегулюванні. Військова кампанія США в Іраку (1998 р.). Президентські вибори 2000 р.: політична криза.

Діяльність 43-го президента США від Республіканської партії Дж. Буша-молодшого (2001–2009 рр.). Події 11 вересня 2001 р. у Нью-Йорку та поблизу Вашингтону. „Патріотичний акт США”. Створення Міністерства національної безпеки для боротьби з тероризмом. Економічне піднесення. Проблеми реформування системи соціального забезпечення й шкільної освіти. Ураган „Катріна” і проблеми Нового Орлеану (серпень–вересень 2005 р.). Фінансова криза 2007 р. Боротьба з наркотиками.

Зовнішня політика США. „Доктрина Буша”. Держсекретарі К. Пауелл (2001–2005 рр.) та К. Райс (2005-2009 рр.). Війни проти міжнародного тероризму: в Афганістані (з листопада 2001 р.); військова операція „Свобода Іраку” (з березня 2003 р.). Вихід США із Договору ПРО (червень 2002 р.). Політика щодо Ірану і Північної Кореї. Підтримка Грузії під час конфлікту з Росією (2008 р.).

Діяльність 44-го президента США від Демократичної партії Б. Обама (2009–2017 рр.). Політичний і соціально-економічний розвиток країни. Програма подолання наслідків фінансової кризи 2007 р.; фінансова підтримка системи охорони здоров'я та освіти. Реформа системи охорони здоров'я.

Зовнішня політика США. Держсекретарі Х. Клінтон (2009–2013 рр.) та Дж. Керрі (2013–2017 рр.). Боротьба з міжнародним тероризмом. Зростання чисельності військ США в Афганістані. Курс на підтримку кольорових революцій. Участь армії США в рамках НАТО в лівійських подіях 2011 р. Вивід американських військ із Іраку

(2011 р.). Початок боротьби з ІДІЛ. Повернення американських військ до Іраку (2014 р.) Українсько-американські відносини.

Діяльність 45-го президента США від Республіканської партії Д. Трампа (2017–2021 рр.). Політичний і соціально-економічний розвиток країни: курс на відродження економічної могутності країни. Згортання реформи системи охорони здоров'я. Нова реформа системи охорони здоров'я. Початок економічного піднесення. Політика суворого імміграційного законодавства. Расова проблема у США: акції протесту чорношкірого населення весною–влітку 2020 р. Президентські вибори 3 листопада 2020 р. Політична криза в країні.

Зовнішня політика США. Держсекретарі Р. Тіллерсон (2017–2018 рр.), Дж. Салліван (квітень 2018 р.) та М. Помпео (квітень 2018 – січень 2021 р.). Боротьба з міжнародним тероризмом і наркоторгівлею; боротьба з ІДІЛ. Близькосхідна політика. Визнання Єрусалиму столицею Ізраїлю (грудень 2017 р.) і його суверенітету над Голанськими висотами (березень 2019 р.). Загострення відносин з Сирією (квітень 2018 р.), Іраном (травень 2028 р.) та КНДР. Вихід США у січні 2017 р. із Транстихоокеанського партнерства. Вихід США у листопаді 2017 р. із Паризької угоди про клімат. Початок виходу Америки із Договору РСМД (з 1 лютого 2019 р.). Українсько-американські відносини.

Діяльність 44-го президента США від Демократичної партії Дж. Байдена (з 20 січня 2021 р.). Політичний і соціально-економічний розвиток країни. Підвищення ролі федерального уряду у стимулюванні економіки та фінансової підтримки громадян. Боротьба з расизмом у країні та пандемією корона вірусу.

Зовнішня політика США. Діяльність держсекретаря Е. Блінкена (з січня 2021 р.). Призупинення виходу США із ВОЗ. Призупинення виходу США із Паризької угоди про клімат. Призупинення будівництва стіни на кордоні з Мексикою. Визнання Америкою геноциду етнічних вірмен з боку турок у 1915 р. Виведення американських військ із Афганістану (серпень 2021 р.). Підтримка політики санкцій щодо Росії. Американо-українські відносини.

Практичне заняття

США після Другої світової війни

1. Підсумки Другої світової війни для США.
2. Політичний та соціально-економічний розвиток США у другій половині 1940-х – 1950-ті рр.:
  - а) президентство Г. Трумена,
  - б) президентство Д. Ейзенхауера,
  - в) «маккартизм»: суть явища і практичні наслідки,
  - г) початок «холодної війни»,
  - д) радянсько-американські відносини у 1959–1960 рр.
3. США у 1960-ті рр. – політичній і соціально-економічний аспекти:
  - а) президентство Дж. Кеннеді,
  - б) Берлінська (1961 р.) та Карибська (жовтень 1962 р.) кризи,
  - в) президентство Л. Джонсона (1963–1969 рр.),
  - г) расова проблема в країні,
  - д) В'єтнамська війна.
4. Сполучені Штати у 1970-ті роки:
  - а) президентство Р. Ніксона,
  - б) президентство Дж. Форда,
  - в) європейський, близькосхідний та далекосхідний напрями у зовнішній політиці США,
  - г) особа Г. Кіссінджера,
  - д) президентство Дж. Картера.
5. США у період правління республіканців (1981–1993 рр.):
  - а) «рейганоміка»: суть і практичні результати,
  - б) американська політика неоглобалізму та радянсько-американські відносини,
  - в) „особливі відносини” з Великобританією,
  - г) президентство Дж. Буша,
  - д) зовнішня політика США.
6. Політичний, соціально-економічний розвиток і зовнішня політика США у роки президентства У. Клінтона.

7. Політичний, соціально-економічний розвиток і зовнішня політика США у ХХІ ст.:

- а) президентство Дж. Буша-мол.,
- б) президентство Б. Обама,
- в) президентство Д. Трампа.
- г) президентство Дж. Байдена.

Тема третя

Великобританія після Другої світової війни

Підсумки Другої світової війни для Великобританії. Зменшення долі Великобританії у світовому виробництві. Діяльність лейбористського уряду прем'єр-міністра К. Етлі (липень 1945 р. – жовтень 1951 р.). Реалізація програми „демократичного соціалізму”. Націоналізація (у 1945–1951 рр.) галузей промисловості: Англійського банку, цивільного повітряного флоту, вугільних шахт, транспорту, енергетичної промисловості, металургійної промисловості. Реформа соціального страхування та системи охорони здоров'я (1946–1948 рр.). Створення „держави загального добробуту”. Фінансова криза 1947 р. Скасування антиробітничого законодавства 1927 р. Діяльність британських профспілок (БКТ). Скорочення соціальних програм (з 1949 р.) через фінансові труднощі 1949 та 1951 рр. Прийняття програми Лейборитської партії „Шлях Британії до соціалізму” (січень 1951 р.).

Зовнішня політика Великобританії. Міністри закордонних справ Е. Бевін (1945–1951 рр.) та Г. Моррісон (березень–жовтень 1951 р.). Зовнішньополітичні погляди консерваторів У. Черчилля (промова 5 березня 1946 р. у Фултоні, шт. Міссурі, США) та А. Ідена. Концепція «трьох сфер». Політика щодо Німеччини; створення „Бізонії” (січень 1947 р.). Робота Великобританії в Раді міністрів закордонних справ (РМЗС). Участь у Паризькій мирній конференції (лютий 1947 р.). Договір про англо-французький союз (березень 1947 р.). Приєднання до «плану Маршалла» (червень 1948 р.). Участь Великобританії у створенні НАТО (4 квітня 1949 р.). Колоніальна політика у Британській Індії (надання статусу домініону Індії, Пакистану у 1947

р., Цейлону у 1948 р.) та на Близькому Сході (заява уряду про припинення дії мандату щодо Палестини (травень 1948 р.)). Розпад Британської колоніальної імперії та еволюція Британської співдружності націй (з 1947 р.). Участь Великобританії у Корейській війні (1950–1953 рр.).

Діяльність урядів консерваторів у 1951–1964 рр. Прем'єр-міністри: У. Черчилль (жовтень 1951 р. – квітень 1955 р.), А. Іден (квітень 1955 р. – січень 1957 р.), Г. Макміллан (січень 1957 р. – жовтень 1963 р.) та А. Дуглас-Х'юм (жовтень 1963 р. – жовтень 1964 р.). Реприватизація металургійної промисловості (березень–квітень 1953 р.) і частково транспорту та політика регулювання економіки. Реалізація соціальних програм. Реорганізація системи вищої освіти. Економічний спад 1957–1958 рр. Денаціоналізація галузей промисловості, програмування економіки, скорочення витрат на охорону здоров'я, освіти, житлове будівництво й соціальне страхування – курс консерваторів на подолання економічної кризи. Рухи протесту проти ядерної зброї.

Зовнішня політика. Міністри закордонних справ А. Іден (1951–1955 рр.), Г. Макміллан (1955 р.), С. Ллойд (1955–1960 рр.), А. Дуглас-Х'юм (1960–1963 рр.) та Р. Батлер (1963–1964 рр.). «Особливі» відносини з США. «Доктрина трьох сфер». «План Ідена» щодо розв'язання німецького питання (січень–лютий 1954 р.). Війна Англії проти Єгипту у жовтні–листопаді 1956 р. Великобританія і ЄЕС на рубежі 50–60-х рр. Створення Європейської асоціації вільної торгівлі (ЄАВТ, 1960 р.). Візит Г. Макміллана до СРСР (лютий–березень 1959 р.); підписання торгівельної угоди (травень 1959 р.). Роль Г. Макміллана у зустрічі лідерів чотирьох держав у Парижі в травні 1960 р. Ядерна політика: «пакт Нассау» (грудень 1962 р.). Приєднання Великобританії до радянсько-американського договору про заборону ядерних випробувань в атмосфері, космічному просторі та під водою (1963 р.).

Діяльність лейбористського уряду прем'єр-міністра Г. Вільсона (жовтень 1964 р. – червень 1970 р.). Економічне становище. Націона-

лізація як вагомий важіль стимулювання економіки. Націоналізація чорної металургії, авіабудівної та суднобудівної галузей промисловості – подальший розвиток ДМК. Суперечлива політика у соціальній сфері. Страйковий рух. Загострення становища в Ольстері (жовтень 1968 р.). Рух проти війни США у В'єтнамі (з 1965 р.).

Зовнішня політика. Міністри закордонних справ М. Стюарт (1964–1966, 1968–1970 рр.) та Дж. Браун (1966–1968 рр.). «Тісні» відносини з США; підтримка війни США у В'єтнамі. Проблеми роззброєння й позиція Лондона. Участь у європейському процесі. Позитивні зрушення в англо-радянських відносинах: обміни візитами на найвищому рівні, зростання торгівлі між двома країнами. Підписання Договору про нерозповсюдження ядерної зброї (1968 р.).

Діяльність консервативного уряду прем'єр-міністра Е. Хіта (червень 1970 р. – березень 1974 р.). Економічний спад 1970–1971 рр. Політика повзучої приватизації та «зростання виробництва через інфляцію». Боротьба уряду з робітничим та профспілковим рухом; закон 1971 р. Надзвичайний стан у країні восени 1973 р. Загальний страйк гірників (1973–1974 рр.). Загострення становища в Ольстері (1972 р.).

Зовнішня політика. Міністр закордонних справ А. Дуглас-Х'юм (1970–1974 рр.). «Природні» відносини з США. Участь Великобританії у європейському процесі; роль у розробці Чотирьохсторонньої Угоди між урядами СРСР, Франції, США та Англії з питань стосовно Західного Берліну від 4 вересня 1971 р. Вступ Великобританії до ЄЕС 1 січня 1973 р.

Діяльність лейбористських урядів прем'єр-міністрів Г. Вільсона (березень 1974 р. – квітень 1976 р.) й Дж. Каллагана (квітень 1976 р. – травень 1979 р.). Політика активного державного регулювання економіки, планування; соціальні пільги робітникам («соціальний контракт» між урядом та профспілками) та передача в державну власність авіабудівної, суднобудівної, сталеливарної, нафтової, вугільної галузей промисловості як заходи щодо оздоровлення соціально-економічного становища. Економічна та енергетична криза 1973–

1975 рр. Антиінфляційна політика. Загострення ситуації в Ольстері. Расова проблема.

Зовнішня політика. Міністри закордонних справ Дж. Каллаген (1974–1976 рр.), А. Кросланд (1976 р.) та Д. Оуен (1976–1979 рр.). Участь Великобританії у Нараді з безпеки та співробітництва у Європі в Гельсінкі (НБСЄ, липень–серпень 1975 р.). Роль Великобританії в ЄЕС. Активізація радянсько-британських відносин.

Діяльність консервативного уряду прем'єр-міністра М. Тетчер (травень 1979 р. – листопад 1990 р.). „Тетчеризм” – неоконсервативний курс на подолання економічної кризи. Скорочення націоналізованого сектору економіки й витрат на освіту, охорону здоров'я, житлове будівництво. Ставка на розвиток середнього та дрібного бізнесу. Зростання безробіття. Розкол в Лейбористській партії. Утворення соціал-демократичної партії. Робітничий, демократичний і антивоєнний рух. Загальний страйк на вугільних шахтах країни (1984–1985 рр.). Антипрофспілкове законодавство. Реформування «держави загального добробуту» на ринкових засадах. Економічне піднесення з середини 80-х рр. Загострення ситуації в Ольстері.

Зовнішня політика. Міністри закордонних справ: лорд А. Карінгтон (1979–1982 рр.), Ф. Пім (1982–1983 рр.), Дж. Хау (1983–1989 рр.), Дж. Мейджор (серпень–жовтень 1989 р.) та Д. Херд (1989–1995 рр.). Зовнішньополітичні концепції й практика М. Тетчер. «Екстраординарні», „особливі відносини” з США. Перемога у війні з Аргентиною за Фолкленди (квітень–червень 1982 р.). Посилення протиріч між Великобританією та ЄЕС. Курс на повернення Великобританії гідної ролі у відносинах між Сходом та Заходом. Англо-радянські відносини: від загострення на початку 80-х (через події в Польщі) до потепління, візити М. Тетчер до СРСР у березні–квітні 1987 р., червні 1990 р. Великобританія і розв'язання німецького питання: стримана позиція М. Тетчер щодо об'єднання Німеччини (1989–1990 рр.). Абсолютна підтримка США в політиці щодо Іраку в 1990–1991 рр. М. Тетчер проти створення наддержавних органів в ЄЕС.

Діяльність консервативного уряду прем'єр-міністра Дж. Мейджора (листопад 1990 р. – травень 1997 р.). Еволюція політичного курсу: відхід від крайнощів „тетчеризму”. Співпраця держави і бізнесу. Підтримка державою соціальної сфери. Ольстерська проблема та криза в «особливих» відносинах із США. Регіональна політика. Реформування Лейбористської «демократичної соціалістичної партії» (середина 90-х рр.).

Зовнішня політика. Міністри закордонних справ Д. Херд (1989–1995 рр.) та М. Рифкінд (1995–1997 рр.). Участь Великобританії у зустрічі країн-учасниць НБСЄ в Парижі (19-21 листопада 1990 р.); підписання „Хартії для нової Європи”. Завершення „холодної війни”. Участь Великобританії у коаліційній війні проти Іраку (1991 р.). Визнання Великобританією незалежності України. Протирічлива підтримка Англією (євроскептики і єврооптимісти) політичної інтеграції та створення ЄС. Підписання Маастріхтської угоди. Політика Великобританії на Балканах. Підтримка курсу на розширення НАТО у Східну Європу.

Діяльність лейбористських урядів прем'єр-міністрів Т. Блера (травень 1997 р. – червень 2007 р.) та Г. Брауна (червень 2007 р. – травень 2010 р.). Реалізація програми нового лейборизму – «Третій шлях» (1998 р.): впорядкування фінансово-економічної сфери, стимулювання інвестицій, реформа податкового законодавства, соціальне законодавство, конституційна реформа. Дискусія навколо реформування системи охорони здоров'я та освіти (2003–2005 рр.). Курс на встановлення миру у Північній Ірландії.

Зовнішня політика. Міністри закордонних справ: Р. Кук (1997–2001 рр.), Дж. Стро (2001–2006 рр.), М. Бекет (2006–2007 рр.) та Д. Мілібенд (2007–2010 рр.). Проведення «етичної зовнішньої політики»: забезпечення прав людини у всьому світі, припинення підтримки й торгівлі зброєю з репресивними тоталітарними режимами. Партнерство з Європою та США. Участь Великобританії в натовських бомбардуваннях Югославії в березні 1999 р. Участь Великобританії у війсьній кампанії США в Афганістані (з листопада 2001 р.) та Іраку (у

1998 р., у березні 2003 р.). Курс Г. Брауна на меншу залежність від США у зовнішній політиці; посилення скептицизму в питанні інтеграції в рамках ЄС. Британсько-українські відносини.

Діяльність урядів консерваторів: прем'єр-міністри Д. Камерон (травень 2010 р. – липень 2016 р.), Т. Мей (липень 2016 р. – липень 2019 р.), Б. Джонсон (липень 2019 р. – вересень 2022 р.), Л. Трас (вересень–жовтень 2022 р.) та Р. Сунак (з жовтня 2022 р.). Політичний і соціально-економічний розвиток країни. Політика „суворої економії” (з 2010 р.). Зусилля щодо подолання дефіциту державного бюджету. Початок реформування Національної служби охорони здоров'я (з 2011 р.). Легалізація одностатевих шлюбів (2013–2014 рр.). Референдум щодо виходу Великобританії з ЄС (2016 р.). Дискусії у парламенті щодо початку виходу країни з ЄС (березень 2017 р.). Заходи уряду щодо подолання епідемії коронавірусу. Економічна і фінансова політика уряду у восени 2022 р.: курс Л. Трас на підтримку багатих громадян.

Зовнішня політика. Міністри закордонних справ: У. Хейг (2010–2014 рр.), Ф. Хеммонд (2014–2016 рр.), Б. Джонсон (2016–2018 рр.), Дж. Хант (2018–2019 рр.), Д. Рааб (2019–2021 рр.), Л. Трасс (2021–2022 рр.) та Дж. Клеверлі (з жовтня 2022 р.). Нерозповсюдження ядерної зброї – один із пріоритетів зовнішньої політики Великобританії. Курс Д. Камерона на збереження «особливих відносин» з США. Курс на підтримку кольорових революцій. Політика Великобританії щодо ЄС: обов'язкове винесення на референдум будь-якого рішення про передачу власних повноважень від Великобританії до Євросоюзу. Вихід Великобританії із Євросоюзу 1 лютого 2020 р. Підтримка політики санкцій щодо Росії. Британсько-українські відносини.

Практичне заняття

Великобританія після Другої світової війни

1. Підсумки Другої світової війни для Великобританії.
2. Великобританія у 1945–1951 рр.:
  - а) соціально-економічне становище країни,

- б) діяльність лейбористського уряду К. Еттлі,
  - в) зовнішньополітичні концепції консерваторів.
3. Правління консерваторів (1951–1964 рр.):
- а) діяльність прем'єр-міністра У. Черчилля,
  - б) американський напрям у зовнішній політиці Великобританії,
  - в) Британія і Суецька криза 1956 р.,
  - г) діяльність прем'єр-міністра Г. Макміллана,
  - д) інтеграційні процеси в Європі і позиція Великобританії.
4. Великобританія у другій половині 1960-х рр.
5. Політичний і соціально-економічний розвиток Британії у 1970-ті рр.:
- а) діяльність уряду Е. Хіта,
  - б) правління лейбористів,
  - в) міжнародна розрядка: позиція Британії.
6. Країна у період правління консерваторів (1979–1997 рр.):
- а) діяльність прем'єр-міністра М. Тетчер,
  - б) «тетчеризм»: суть і практичні результати,
  - в) діяльність прем'єр-міністра Дж. Мейджора.
7. Політичний і соціально-економічний розвиток Британії наприкінці ХХ – перші десятиліття ХХІ ст.:
- а) діяльність лейбористського уряду. Т. Блер та Г. Браун.
  - б) консерватори при владі.

Питання для поточного контролю за змістовим модулем II

1. Проаналізуйте партійну систему США після Другої світової війни.
2. Розкрийте суть імперського президентства у США.
3. Зробіть аналіз зовнішньої політики США у період адміністрацій Р. Ніксона та Дж. Форда.
4. Розкрийте суть „рейганоміки” та проаналізуйте економічний розвиток США у 80-ті – на початку 90-х рр. ХХ ст.
5. Порівняйте політичні кризи у США під час виборів 2000 та 2020 рр.
6. Проаналізуйте партійно-політичну систему Великобританії після Другої світової війни.

7. Проаналізуйте діяльність Великобританії в євроінтеграційних процесах.
8. Розкрийте суть „тетчеризму” та проаналізуйте економічний розвиток Великобританії у 80-ті – на початку 90-х рр. ХХ ст.
9. Обґрунтуйте, чому відносини між США та Великобританією носять „природний”, „особливий”, „екстраординарний” характер.
10. Дайте оцінку діяльності У. Черчилля, М. Тетчер та Т. Блера.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III. КРАЇНИ ЄВРОПИ ПІСЛЯ ВІЙНИ

Тема четверта

Франція після Другої світової війни

Підсумки Другої світової війни для Франції. Франція у період Тимчасового уряду (1944–1946 рр.). Діяльність прем'єр-міністрів Ш. де Голля (листопад 1944 – січень 1946 р.), Ф.-Ж. Гуена (січень–червень 1946 р.), Ж.-О. Бідо (червень–листопад 1946 р.) і А.-Л. Блюма (грудень 1946 – січень 1947 р.). Боротьба з колабораціоністами. Соціально-економічна політика. Складання основ державного управління націоналізованими галузями промисловості і банківської сфери. Провідні політичні партії Франції: партія Народно-республіканський рух (МРП), Республіканська партія свободи (ПРЛ), Демократичний і соціалістичний союз Опору (ЮДСР), Французька соціалістична партія (СФІО), Французька комуністична партія (ФКП). Вибори до Установчих зборів (жовтень 1945 р., червень 1946 р.). Конституція Франції від 13 жовтня 1946 р.

Зовнішня політика. Співробітництво з країнами антигітлерівської коаліції. Французько-радянський договір про союз та взаємну допомогу від 10 грудня 1944 р.

Франція у роки Четвертої республіки (1946–1958 рр.). Відбудова економіки Франції. Зміцнення державно-монополістичного капіталізму (ДМК), «програмування економіки». Соціальна політика. Робітничий рух. Діяльність соціалістів, комуністів та профспілок у захисті інтересів трудящих. Президент Республіки від Соціалістичної партії В. Ореоль (1947–1954 рр.). Опозиційна діяльність Ш. де Голля і створення у 1947 р. голлістської партії Об'єднання французького народу (РПФ). Посилення консервативних тенденцій у внутрішній політиці. Криза партійно-політичної системи Четвертої республіки (25 урядів змінилось упродовж 12 років): прем'єр-міністри П. Рамадьє (січень–листопад 1947 р.), Р. Шуман (листопад 1947 р. – липень 1948 р.), А. Марі (липень–серпень 1948 р.), Р. Шуман (вересень

1948 р.), А. Кей (вересень 1948 р. – жовтень 1949 р.), Ж. Бідо (жовтень 1949 р. – червень 1950 р.), А. Кей (липень 1950 р.), Р. Плевен (липень 1950 р. – лютий 1951 р.), А. Кей (березень–липень 1951 р.), Р. Плевен (серпень 1951 р. – січень 1952 р.), Е. Фор (січень–лютий 1952 р.), А. Піне (березень–грудень 1952 р.), Р. Мейєр (січень–травень 1953 р.), Ж. Ланьєль (червень 1953 р. – червень 1954 р.), П. Мендес-Франс (червень 1954 р. – лютий 1955 р.), Е. Фор (лютий 1955 р. – січень 1956 р.), Гі Молле (лютий 1956 р. – травень 1957 р.), М. Буржес-Монурі (червень–вересень 1957 р.), Ф. Гайяр д'Еме (листопад 1957 р. – квітень 1958 р.), П. Пфлімлен (травень 1958 р.). Обрання Рене Коті на посаду президента Республіки (грудень 1953 р.).

Зовнішня політика. Участь у Паризькій мирній конференції (лютий 1947 р.). Договір про англо-французький союз (березень 1947 р.). Політика щодо Німеччини; створення „Тризони” (серпень 1948 р.). Робота Франції в Раді міністрів закордонних справ (РМЗС). Приєднання до «плану Маршалла» (травень 1948 р.). Роль Франції у створенні НАТО (4 квітня 1949 р.), Європейського об'єднання вугілля та сталі (ЄОВС, квітень 1951 р.), Європейського оборонного співтовариства (1952 р.) і Європейського економічного співтовариства (ЄЕС, липень 1957 р.). Участь Франції у конференції глав урядів СРСР, США та Великої Британії у Женеві (липень 1955 р.). Криза французької колоніальної імперії. Війна в Індокитаю (грудень 1946 р. – травень 1954 р.). Женевські угоди щодо В'єтнаму (липень 1954 р.). Алжирська проблема (листопад 1954 р. – березень 1962 р.) та політична криза у Франції (військовий путч французьких ультра в Алжиру, травень 1958 р.). Участь країни у війні на Близькому Сході (жовтень 1956 р.). Діяльність прем'єр-міністра Шарля де Голля (1 червня 1958 р. – 7 січня 1959 р.).

Франція у роки П'ятої республіки (з 1958 року). Конституція Франції від 5 жовтня 1958 р. Президентство Ш. де Голля (січень 1959 р. – квітень 1969 р.): курс на відродження величі Франції через створення власної ядерної зброї та незалежну зовнішню політику (особливо від США). Партиїно-політична система П'ятої республіки. Прийняття поправок до Конституції (жовтень 1962 р.) про прямі ви-

бори президента. Курс на зміцнення економічної незалежності Франції. Економічний розвиток в умовах науково-технічної революції (НТР). Зростання концентрації і централізації виробництва. Аграрна політика: курс на інтенсифікацію. Селянські виступи проти урядової політики цін (червень–липень 1961 р.). Урядова програма „стабілізації економіки” (вересень 1963 р.). „Червоний травень” 1968 року: соціально-економічне та політичне напруження у країні. Відставка де Голля та діяльність тимчасового президента – голови Сенату А. Поєра (квітень–червень 1969 р.).

Зовнішня політика – курс на національну незалежність, самостійну й незалежну оборону, вільну систему союзів з врахуванням існуючих міжнародних відносин. Міністри закордонних справ М. Кув де Мюрвіль (1958–1968 рр.) та М. Дебре (1968–1969 рр.). Другий путч французьких ультра в Алжиру (квітень 1961 р.). Припинення війни в Алжиру і визнання його незалежності (Евіанські угоди, березень 1962 р.). Позиція Ш. де Голля у питанні інтеграції в рамках Європейського економічного співтовариства (ЄЕС). Французько-західнонімецьке суперництво та Договір про співробітництво (Єлїсейський договір) від 22 січня 1963 р. Встановлення дипломатичних відносин з КНР (січень 1964 р.). Французько-американські протиріччя через війну у В’єтнамі. Вихід Франції з військової структури НАТО (березень 1966 р.). Французько-радянські відносини. Візит М. С. Хрущова до Франції у березні 1960 р. Візит Ш. де Голля до СРСР у червні–липні 1966 р.

Президентство Ж. Помпїду (1969–1974 рр.). Політика „спадковості та діалогу”. Реалізація ідеї «нового суспільства» та „промислового імперативу”. Соціальні перетворення. Енергетична та економічна криза 1973–1975 рр. Передчасна смерть Ж. Помпїду і діяльність тимчасового президента – голови Сенату А. Поєра (квітень–травень 1974 р.).

Неоголлізм у зовнішній політиці Франції. Міністри закордонних справ М. Шуман (1969–1973 рр.) та М. Жобер (1973–1974 рр.). Курс на співробітництво з США як лідера західного світу. Французько-

радянські відносини: політика діалогу. Візит Ж. Помпіду до СРСР у квітні 1974 р. Участь Франції у європейському процесі; роль у розробці Чотирьохсторонньої Угоди між урядами СРСР, Франції, США та Англії з питань стосовно Західного Берліну від 4 вересня 1971 р. Підтримка країн «третього світу».

Президентство В. Жискар д'Естена (1974–1981 рр.). Політична програма центристських сил („незалежних республіканців”) – доктрина „передового ліберального суспільства”. Курс на подолання кризи 1973–1975 рр. та її наслідків через політику державного регулювання та економічної лібералізації. Діяльність Жака Ширака на посаді глави уряду (1974–1976 рр.). Створення президентом нової партії – Союз за французьку демократію (СФД, лютий 1978 р.). Криза перевиробництва 1979 р. і погіршення економічної кон'юнктури. Зростання безробіття та страйків робітників на початку 80-х рр. Рух прихильників миру.

Зовнішня політика. Міністри закордонних справ Ж. В. Сованьярг (1974–1976 рр.), Л. де Гіренго (1976–1978 рр.) та Ж. Франсуа-Понсе (1978–1981 рр.). Активна роль країни в діяльності ЄЕС, великої „сімки”, НАТО. Французько-західнонімецьке співробітництво; регулярні консультації президента з канцлером Г. Шмідтом. Участь Франції у Нараді з безпеки та співробітництва у Європі в Гельсінкі (НБСЄ, липень–серпень 1975 р.). Радянський вектор зовнішньої політики: щорічні зустрічі та консультації у верхах.

Президентство Ф. Міттерана (1981–1995 рр.). Діяльність Французької соціалістичної партії (ФСП). „Лівий експеримент” – курс на соціально-економічні перетворення з метою подолання наслідків кризи 1979 р. (націоналізація промисловості, реформування трудових відносин та податкової політики). Політика «суворої економії» (з 1983 р.). Консервативна політика (денаціоналізація) уряду Ж. Ширака (1986–1988 рр.). Політика «суворої економії» в діяльності уряду М. Рокара (1988–1991 рр.). Загострення протиріч у французькому суспільстві на початку 90-х рр. Курс уряду Е. Балладюра (1993–1995 рр.) на приватизацію.

Зовнішня політика. Міністри закордонних справ К. Шейсон (1981–1984 рр.), Р. Дюма (1984–1986 рр.), Ж. Б. Ремон (1986–1988 рр.), Р. Дюма (1988–1993 рр.) та А. Жюппе (1993–1995 рр.). Поворот у бік атлантичної співпраці. Роль країни в діяльності ЄЕС. Франція і розв'язання німецького питання: стримана позиція Ф. Міттерана щодо об'єднання Німеччини (1989–1990 рр.). Участь Франції у зустрічі країн-учасниць НБСЄ у Парижі (19–21 листопада 1990 р.); підписання „Хартії для нової Європи”. Завершення „холодної війни”. Участь Франції у створенні Європейського союзу (ЄС, 1993 р.). Радянсько-французький політичний Договір про злагоду та співпрацю (жовтень 1990 р.). Зустріч керівників країн-учасниць НБСЄ 19–21 листопада 1990 р. у Парижі та підписання „Хартії для нової Європи”, завершення «холодної війни». Визнання Францією незалежності України. Опозиція політиці США у Боснійській кризі.

Президентство Ж. Ширака (1995–2007 рр.). Діяльність партії Об'єднання на підтримку республіки (ОПР). Соціальний конфлікт 1995 р. Політичний та соціально-економічний розвиток країни наприкінці 90-х – на початку ХХІ ст. „Республіканський акт розвитку і солідарності” – програма діяльності уряду Л. Жоспена (1997–2002 рр.). Діяльність Національного фронту. Ж. М. Ле Пен і його участь у президентських виборах 2002 р. Боротьба із злочинністю, гарантія безпеки громадян, соціальна політика в інтересах простих громадян – напрямки діяльності влади

Зовнішня політика. Міністри закордонних справ Е. де Шаретт (1995–1997 рр.), Ю. Ведрін (1997–2002 рр.), Д. де Вільпен (2002–2004 рр.), М. Барньє (2004–2005 рр.) та Ф. Дуст-Блазі (2005–2007 рр.). Зростання впливу Франції на загальноєвропейські процеси та на формування нової структури загальноєвропейської безпеки. Франція і європейська інтеграція: одна з провідних ролей в ЄС. Голлістський підхід Франції щодо НАТО. Підтримка американської і НАТО політики щодо Югославії у березні 1999 р. Посилення французьких позицій на Африканському континенті. Французько-українські відносини.

Президентство Н. Саркозі (2007–2012 рр.). Політичний та соціально-економічний розвиток країни. Конституційна реформа 2008 р. як масштабна реформа Конституції 1958 р. Акції соціального протесту жовтень–листопад 2007 р.

Зовнішня політика. Міністри закордонних справ Б. Кушнер (2007–2010 рр.), М. Аліо-Марі (2010–2011 рр.) та А. Жюппе (2011–2012 рр.). Європейський вектор як «абсолютний пріоритет», атлантичний та середземноморський напрями – основні «ареали» зовнішньої політики Франції. Підтримка курсу на розширення ЄС та намагання Н. Саркозі грати роль лідера Євросоюзу. Повернення Франції до військової структури НАТО (1 січня 2009 р.). Визнання незалежності Косово (2008 р.). Підтримка кольорових революцій. Французько-українські відносини.

Президентство Ф. Олланда (2012–2017 рр.). Політичний та соціально-економічний розвиток країни. Акції протесту проти спроби легалізації одностатевих шлюбів.

Зовнішня політика. Міністри закордонних справ Л. Фабіус (2012–2016 рр.) та Ж.-М. Еро (2016–2017 рр.). Євробудівництво як головний пріоритет зовнішньої політики Франції. Багатовекторна середземноморська політика. Діяльність в рамках ЄС, НАТО, ООН. Політика щодо Малі (січень 2013 р.) і ЦАР (грудень 2013 р.). Французько-українські відносини. Підтримка політики санкцій щодо Росії.

Президентство Е. Макрона (з 2017 р.). Політичний та соціально-економічний розвиток країни. Виступ Руху жовтих жилетів (листопад 2018 р.). Соціальна політика. Проблема мігрантів. Акції протесту жовтня 2022 р. проти дорожнечі життя.

Зовнішня політика. Міністр закордонних справ Жан-Ів Ле Дріан (2017–2022 рр.). «Стратегічна автономія» («голлізм») як зовнішньополітична традиція зовнішньої політики Франції. Європейський напрям – центральний у дипломатичному курсі країни. Критика Сполучених Штатів через їхній вихід у листопаді 2017 р. із Паризької угоди про клімат. Президентські вибори (квітень–травень 2022 р.): поразка М. Ле Пен і перемога Е. Макрона. Міністр закордонних справ Катрін

Колонна (з травня 2022 р.). Підтримка політики санкцій щодо Росії. Французько-українські відносини.

Практичне заняття ***Франція після Другої світової війни***

1. Підсумки Другої світової війни для Франції.
2. Діяльність Тимчасового уряду. Ш. де Голль.
3. Франція у період Четвертої республіки (1946–1958 рр.):
  - а) партійно-політична система республіки,
  - б) соціально-економічний розвиток,
  - в) франко-західнонімецькі відносини,
  - г) алжирська проблема.
4. Франція у період 1958–1969 рр.:
  - а) партійно-політична система П'ятої республіки,
  - б) зовнішньополітичні погляди та діяльність Ш. де Голля на посаді президента,
  - в) соціально-економічний розвиток та події 1968 р. у країні,
  - г) радянсько-французькі відносини у 1958–1969 рр.,
  - д) участь Франції у європейській інтеграції.
5. Франція у 70–80-ті рр.:
  - а) енергетична криза початку 70-х рр. і соціально-економічний розвиток Франції,
  - б) діяльність президентів Ж. Помпіду і В. Жискара д'Естена,
  - в) європейський напрям у зовнішній політиці Франції,
  - г) східноєвропейський напрям у зовнішній політиці Франції у 70-ті рр.,
  - д) президентство Ф. Міттерана.
6. Франція наприкінці ХХ – ХХІ ст.:
  - а) президентство Ж. Ширака,
  - б) участь Франції у європейській інтеграції,
  - в) «голлізм» та діяльність президентів Н. Саркозі і Ф. Оланда,
  - г) президентство Е. Макрона.

Тема п'ята

Німеччина після Другої світової війни

Підсумки Другої світової війни для Німеччини. Питання про Німеччину на конференціях „великої трійки” у роки війни та на сесіях РМЗС. Створення з англійської та американської окупаційних зон „Бізонії” (2 грудня 1946 р. – 1 січня 1947 р.) та з приєднанням французької окупаційної зони – „Тризонії” (1 серпня 1948 р.). Сепаратна грошова реформа у Західній Німеччині (червень 1948 р.). Приєднання до „плану Маршалла” (1948 р.). Прийняття Конституції у Західній Німеччині 23 травня 1949 р.: Федеративна Республіка Німеччини (ФРН) – федерація 10 земель. Вибори до бундестагу 14 серпня 1949 р. Обрання федерального президента та федерального канцлера 7 вересня 1949 р. Партиїно-політична система ФРН. Виникнення німецького питання: утворення ФРН і Німецької Демократичної Республіки (НДР) 7 жовтня 1949 р.

Діяльність коаліційного уряду ФРН на чолі з канцлером К. Аденауером від партії Християнсько-демократичний союз (ХДС) (1949–1963 рр.). Теорія „соціального ринкового господарства”, як основа економічної політики уряду. Декартелізація промисловості. Централізація банківської сфери. Державна підтримка житлового будівництва, сільського господарства, транспорту, вугільної та металургійної галузей промисловості. „Німецьке економічне диво”. „Велика податкова реформа”: зменшення податків на прибуток (грудень 1954 р.). Діяльність міністра фінансів Л. Ерхарда. Соціальне законодавство. Заява уряду ФРН від 4 травня 1951 р. про необхідність відновлення території країни в кордонах 1937 року. Початок політики ремілітаризації країни (лютий–жовтень 1954 р.), закон про добровольців бундесверу (створення армії, липень 1955 р.). Міністр оборони Ф.-Й. Штраус (1956-1962 рр.). Заборона діяльності КПН (1956 р.). Проблеми сільського господарства.

Зовнішня політика ФРН. Міністри закордонних справ К. Аденауер (1951–1955 рр.), Г. фон Брентано (1955–1961 рр.) та Г. Шредер (1961–1966 рр.). Підписання урядом ФРН з США, Велико-

британією та Францією „Спільного договору” (травень 1952 р.) про припинення окупаційного режиму. Участь країни у європейській інтеграції: Рада Європи (1950 р.), Європейське об'єднання вугілля та сталі (ЄОВС, квітень 1951 р.), Європейське економічне співтовариство (ЄЕС, 1 січня 1958 р.). Підписання Паризьких угод про вступ ФРН до Західноєвропейського союзу та НАТО (жовтень 1954 р.). ФРН – член НАТО з 5 травня 1955 р. Радянсько-західнонімецькі відносини; візит Аденауера до СРСР (8–14 вересня 1955 р.). Труднощі з визнанням територіальних і політичних змін у Європі після Другої світової війни. «Доктрина Хальштейна» (грудень 1955 р.). Німецько-французький договір про перехід Саару до складу ФРН (жовтень 1956 р.). Примирення: Єлисейський договір ФРН з Францією (22 січня 1963 р.).

Діяльність уряду ХДС/ХСС (Християнсько-соціальний союз) – ВДП (Вільна демократична партія) на чолі з канцлером Л. Ерхардом (ХДС) (1963–1966 рр.). Економічний спад (з 1963 р.). Політика неолібералізму. Активізація студентського руху. Створення неонацистських організацій, Національно-демократична партія (1964 р.).

Становлення й розвиток НДР (Східна Німеччина) наприкінці 1940-х – у 1950-ті рр. Об'єднання Комуністичної партії Німеччини (КПН) та Соціал-демократичної партії Німеччини (СДПН) й утворення Соціалістичної Єдиної партії Німеччини (СЄПН) (квітень 1946 р.). Голови партії В. Пік та О. Гротеволь. Прийняття Конституції Східної Німеччини (кінець травня 1949 р.). Особливості багатопартійної політичної системи в НДР. Діяльність В. Піка на посаді Президента НДР (1949–1960 рр.) та О. Гротеволья на чолі уряду республіки (1949–1964 рр.). Створення та діяльність Радянської контрольної комісії (спостереження за виконанням владою НДР Потсдамських рішень) (жовтень 1949 р. – травень 1953 р.); діяльність верховного комісара (травень 1953 р. – вересень 1955 р.). Курс на соціалістичні перетворення. 1-й п'ятирічний план (1951–1955 рр.). Аграрна політика, створення сільськогосподарських виробничих кооперативів (з 1952 р.). Інтеграція республіки до Ради економічної взаємодопомоги

(РЕВ) у жовтні 1950 р. та Організації Варшавського Договору (ОВД) у травні 1955 р. Події у Берліні у червні 1953 р. Державний договір між СРСР та НДР (17–20 вересня 1955 р.) про визнання повного суверенітету НДР. Створення Національної Народної армії НДР (січень 1956 р.). Прийняття 7-річного плану розвитку господарства (жовтень 1959 р.), головне завдання якого – збільшення промислової продукції. Дипломатична діяльність НДР.

„Велика коаліція” при владі у ФРН: діяльність уряду ХДС/ХСС – СДПН (Соціал-демократична партія Німеччини) на чолі з канцлером К. Кізінгером (ХДС) (1966–1969 рр.). Економічна циклічна криза перевиробництва (1966–1967 рр.). Проблема безробіття. Неокейнсіанська концепція „глобального регулювання” – основа економічної політики уряду „великої коаліції”. Заснування Німецької комуністичної партії (НКП) (вересень 1968 р.). Робітничі „дикі страйки” (вересень 1969 р.).

Зовнішня політика. Міністр закордонних справ В. Брандт (СДПН) (1966–1969 рр.). Пожвавлення зовнішньої торгівлі з СРСР. Встановлення дипломатичних відносин з Румунією та Югославією (1967–1969 рр.). Політика невизнання НДР. Підготовка « нової східної політики ».

Розвиток НДР у 1960-ті рр. Діяльність В. Ульбріхта на посаді Першого секретаря Центрального комітету (ЦК) СЄПН у 1950–1971 рр. Створення Державної ради НДР (вересень 1960 р.). Загострення німецького питання. Берлінська криза й виникнення стіни 13 серпня 1961 р. Приєднання НДР 8 серпня 1963 р. до Договору про заборону ядерних випробувань в атмосфері, космічному просторі та під водою (1963 р.). Договір про дружбу та взаємодопомогу між НДР та СРСР від 12 червня 1964 р. Розвиток спорту. Участь вперше як самостійної команди збірної НДР на Олімпіаді у Мехіко (1968 р.). Успіхи у розвитку системи народної освіти. Діяльність Союзу вільної німецької молоді.

Діяльність у ФРН уряду СДПН – ВДП на чолі з канцлером В. Брандтом (СДПН) (1969–1974 рр.). Ідея глобального регулювання

та планування в соціально-економічній політиці правлячого уряду реформ. Реформування соціальної сфери. Економічна та енергетична криза 1973–1975 рр. Законодавство в сфері трудових відносин (1972–1976 рр.). Податкова реформа (1974–1975 рр.).

Зовнішня політика ФРН. Міністр закордонних справ В. Шеєль (ВДП) (1969–1974 рр.). Участь ФРН у європейському процесі. Приєднання у 1969 р. до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї (1968 р.). „Нова східна політика”: Договір між СРСР та ФРН від 12 серпня 1970 р. (Московський договір), Договір між ПНР та ФРН про основи нормалізації їх взаємних відносин від 7 грудня 1970 р., Чотиристороння Угода між урядами СРСР, Франції, США та Англії з питань стосовно Західного Берліну від 4 вересня 1971 р., Договір про основи відносин між НДР і ФРН від 21 грудня 1972 р., Договір про взаємні відносини між ЧСРСР та ФРН від 11 грудня 1973 р. Вступ ФРН до ООН (вересень 1973 р.). Опозиція ХДС/ХСС щодо курсу на співробітництво з соціалістичними країнами.

Діяльність уряду СДПН – ВДП на чолі з канцлером Г. Шмідтом (СДПН) (1974–1982 рр.). Курс на створення моделі зразкової демократичної держави „соціальної справедливості”. Згортання державного планування, неоконсервативні методи проведення соціально-економічної політики. Економічна криза 1980–1982 рр.

Зовнішня політика ФРН. Діяльність міністра закордонних справ Г.-Д. Геншера (ВДП) (1974–1992 рр.). Зближення з США. Посилення позицій Західної Німеччини у НАТО та ЄЕС. Участь ФРН у Нараді з безпеки та співробітництва у Європі у Гельсінкі (НБСЄ, липень–серпень 1975 р.). Ініціативи Г. Шмідта з ядерного роззброєння у Європі (грудень 1979 р., концепція „подвійного рішення” НАТО). Критика СРСР через події в Афганістані.

Діяльність уряду ХДС/ХСС – ВДП на чолі з канцлером Г. Колем (ХДС) (1982-1998 рр.). Соціально-економічна політика у 80-ті рр. й реалізація концепції неоконсерватизму. Стратегія витіснення держави з управління економікою; приватизація державної власності. Забезпечення закону і порядку – головне завдання держави. Обмеження ви-

трат на соціальні програми. Податкова реформа (1986, 1990 рр.). Законодавство про трудові відносини (1986 р.). Проблема безробіття.

Зовнішня політика ФРН. Діяльність міністра закордонних справ Г.-Д. Геншера (ВДП) (1974–1992 рр.). Підтримка Великобританії у війні за Фолкленди (1982 р.), СОІ та курсу США на розміщення нових ядерних ракет у Європі (листопад 1983 р.). Зустріч Г. Коля і Е. Хонеккера у Бонні (1987 р.). Покращення відносин з СРСР (друга половина 80-х рр.). Активна роль Г. Коля у процесі об'єднання Німеччини (1989–1990 рр.). Позиція країн-переможниць щодо розв'язання німецького питання. Роль ФРН у розвитку інтеграційних процесів в ЄЕС.

Розвиток НДР у 1970–1980-ті рр. Діяльність Е. Хонеккера на посаді Генерального секретаря ЦК СЄПН (1971–1989 рр.). Курс на подальший розвиток соціалістичної індустрії, модернізацію та реконструкцію підприємств; на поєднання економічної та соціальної політики. Масове житлове будівництво. Зростання народжуваності. Науково-технічне співробітництво з соціалістичними країнами та поглиблення кооперації в рамках РЕВ. Зростання торговельно-економічних зв'язків з західними країнами (з 1971 р.) і труднощі для економіки НДР через економічну та енергетичну кризу (1973–1975 рр.) на Заході. Вступ НДР до ООН у вересні 1973 р. Прийняття Конституції НДР 1974 р. Участь НДР у Нараді з безпеки та співробітництва в Європі в Гельсінкі (НБСЄ, липень–серпень 1975 р.). Договір про дружбу, співробітництво і взаємодопомогу між СРСР та НДР (7 жовтня 1975 р.). Критика керівництвом країни політики перебудови в СРСР. Події в країні у 1989–1990 рр. Падіння берлінської стіни 9 листопада 1989 р. Діяльність Е. Кренца та Х. Модрова. Вибори до Народної палати НДР 18 березня 1990 р. Глава уряду НДР Л. де Мезьєр (ХДС).

Об'єднання ФРН і НДР 3 жовтня 1990 р. Вибори до бундестагу (грудень 1990 р.). Відновлення у повному обсязі зовнішньополітичного суверенітету ФРН. Політичний та соціально-економічний розвиток: відставання східних земель (колишня НДР) від західних через докорінний злам суспільної системи.

Зовнішня політика. Міністри закордонних справ від ВДП Г.-Д. Геншер та К. Кінкель (1992–1998 рр.). Участь Німеччини у зустрічі країн-учасниць НБСЄ у Парижі (19–21 листопада 1990 р.); підписання „Хартії для нової Європи”, завершення „холодної війни”. Визнання незалежності України. Балканський напрям зовнішньої політики ФРН на початку 90-х рр.: визнання незалежності Словенії та Хорватії. Позиція ФРН у Боснійській кризі. ФРН у європейській інтеграції у 1990-ті рр.

Діяльність коаліційного уряду СДПН – Союз 90/ Зелени на чолі з канцлером Г. Шредером (СДПН) (1998–2005 рр.). Політичний та соціально-економічний розвиток: відставання східних земель (колишня НДР) від західних. Економічний спад. Курс на модернізацію економіки. Початок денуклеаризації енергетики. Концепція „соціального лібералізму” як курс на реформування соціальної сфери. Діяльність Партії демократичного соціалізму (ПДС), Г. Гізі.

Зовнішня політика ФРН. Міністр закордонних справ Й. Фішер (партія Зелених) (1998–2005 рр.). Роль Німеччини у поглибленні інтеграційних процесів у ЄС. Українсько-німецькі відносини. Підтримка американської і НАТО політики щодо Югославії у березні 1999 р. Участь німецьких військ в антитерористичній війні США в Афганістані (з 2001 р.). Критика США щодо війни в Іраку.

Діяльність першого коаліційного уряду ХДС/ХСС – СДПН на чолі канцлером А. Меркель (ХДС) (2005–2009 рр.). Основні напрямки політичного та соціально-економічного розвитку: реформування федеративної системи, боротьба з бюрократизмом, наукові дослідження, енергетична політика, бюджетна і фінансова політика, політика в сфері сім'ї та ринку праці, реформа системи охорони здоров'я. Зовнішня політика ФРН. Міністр закордонних справ Ф.-В. Штайнмайер (2005–2009 рр.). Довірливі відносини з США. Стратегія ФРН у питанні європейської інтеграції: за поглиблення інтеграції, але проти безперервного розширення ЄС. Головування Німеччини в ЄС (2007 р.). Російський напрям у зовнішній політиці Німеччини. „Нова послідовна східна політика ЄС” щодо РФ. Німецько-польські відно-

сини. Українсько-німецькі відносини. Діяльність другого коаліційного уряду: ХДС/ХСС – ВДП на чолі з канцлером А. Меркель (ХДС) (2009–2013 рр.). Політичний та соціально-економічний розвиток. Енергійні (з березня 2011 р.) заходи щодо денуклеаризації енергетики; припинення роботи АЕС. Зростання залежності від постачання російських енергоносіїв. Зовнішня політика ФРН. Міністр закордонних справ Г. Вестервелле (ВДП) (2009–2013 рр.). Підтримка кольорових революцій. Українсько-німецькі відносини. Діяльність третього коаліційного уряду: ХДС/ХСС – СДПН на чолі з канцлером А. Меркель (ХДС) (2013–2018 рр.). Політичний та соціально-економічний розвиток. Проблеми міграції, міграційна криза 2015 р. Зовнішня політика ФРН. Міністри закордонних справ Ф.-В. Штайнмайер (СДПН) (2013–2017 рр.) і З. Габріель (СДПН) (січень 2017 – березень 2018 р.). Українсько-німецькі відносини. Діяльність четвертого коаліційного уряду: ХДС/ХСС – СДПН на чолі з канцлером А. Меркель (ХДС) (2018–2021 рр.). Боротьба з пандемією коронавірусу. Зовнішня політика. Міністр закордонних справ Х. Маас (СДПН) (2018–2021 рр.). Українсько-німецькі відносини.

Вибори до бундестагу у вересні 2021 р. Урядова коаліція СДПН – Союз 90/ Зелені – ВДП. Діяльність канцлера О. Шольца (СДПН) з 8 грудня 2021 р. Міністр закордонних справ А. Бербок (Союз 90/ Зелені). Підтримка санкцій щодо Росії. Німецько-українські відносини.

Практичне заняття

Німеччина після Другої світової війни

1. Підсумки Другої світової війни для Німеччини.
2. Німеччина у травні 1945 – вересні 1949 рр.:
  - а) питання про Німеччину на засіданнях РМЗС,
  - б) трансформація «питання про Німеччину» в «німецьке питання».
3. ФРН у період правління консерваторів (1949–1966 рр.):
  - а) діяльність канцлера К. Аденауера,
  - б) «німецьке економічне диво»,
  - в) діяльність канцлера Л. Ерхарда,

- г) основні напрями зовнішньої політики,
  - д) розвиток НДР у 50–60-ті рр.
4. ФРН у період правління «великої коаліції» (1966–1969 рр.).
5. Західна Німеччина у роки діяльності уряду СДПН – ВДП (1969–1982 рр.):
- а) «нова східна політика» канцлера В. Брандта,
  - б) німецьке питання на початку 70-х рр.,
  - в) енергетична криза початку 70-х рр. і соціально-економічний розвиток ФРН,
  - г) європейська інтеграція й міжнародна розрядка у період діяльності канцлера Г. Шмідта.
6. ФРН у 80-ті роки:
- а) економічний розвиток країни,
  - б) особа канцлера Г. Коля,
  - в) зовнішньополітична діяльність Г.-Д. Геншера.
7. Соціально-економічний та політичний розвиток НДР у 70–80-ті рр.:
- а) особа Е. Хонеккера.
8. Розв'язання німецького питання.
9. Німеччина у 1990-ті рр. – XXI ст.:
- а) діяльність уряду канцлера Г. Шредера,
  - б) діяльність урядів канцлера А. Меркель.
  - в) діяльність уряду канцлера О. Шольца

Тема шоста

Італія після Другої світової війни

Політичні та соціально-економічні наслідки участі Італії у Другій світовій війні. Політика економічної реконструкції 1944–1947 рр. на основі ринкових відносин та державного регулювання. Діяльність глави уряду А. де Гаспері. Зростання ролі соціалістів та комуністів – головних сил руху Опору у роки війни. Процес дефашизації Італії.

Всенародний референдум (2 червня 1946 р.) з питань державної системи в Італії та вибори до Установчих зборів: ліквідація монархії та проголошення республіки (18 червня 1946 р.). Конституція Італій-

ської „республіки, заснованої на праці” (22 грудня 1947 р.). Партиїно-політична система Італійської республіки. Провідні політичні партії Італії: Християнсько-демократична партія (ХДП), Італійська ліберальна партія (ЛП), Італійська соціалістична партія (ІСП), Італійська комуністична партія (ІКП). Парламентські вибори (квітень 1948 р.). Діяльність коаліційного уряду А. де Гаспері (ХДП) (липень 1946 р. – серпень 1953 р.). Соціально-економічна політика на основі вільного ринку з елементами державного регулювання. Аграрна реформа (1950 р.). Робітничий рух.

Зовнішня політика. Мирний договір з Італією від 10 лютого 1947 р. Приєднання до „плану Маршалла” (1948 р.). Роль Італії у створенні НАТО (квітень 1949 р.), Європейського об’єднання вугілля та сталі (ЄОВС) у квітні 1951 р., Європейського оборонного співтовариства (1952 р.) і Європейського економічного співтовариства (ЄЕС, з 1 січня 1958 р.).

Завершення післявоєнної відбудови та реконструкції економіки (початок 50-х рр.). Економічне піднесення та італійське „економічне диво” 50-60-х років. Високі темпи розвитку Півночі країни та відставання Півдня. Спад робітничого руху. Соціально-економічні заходи: націоналізація електроенергетичної промисловості, підвищення зарплати, запровадження обов’язкової середньої освіти. Діяльність правозентристських урядів (1948–1963 рр.): Голови Ради Міністрів: Дж. Пелла (серпень 1953 р. – січень 1954 р.), А. Фанфані (січень–лютий 1954 р.), М. Шельба (лютий 1954 р. – липень 1955 р.), А. Сеньї (липень 1955 р. – травень 1957 р.), А. Дзолі (травень 1957 р. – липень 1958 р.), А. Фанфані (липень 1958 р. – лютий 1959 р.), А. Сеньї (лютий 1959 р. – березень 1960 р.), Ф. Тамброні (березень–липень 1960 р.).

Діяльність урядів „лівого центру” (лютий 1963 р. – липень 1976 р.): Голови Ради Міністрів: А. Фанфані (липень 1960 р. – червень 1963 р.), Дж. Леоне (червень–листопад 1963 р.), А. Моро (грудень 1963 р. – червень 1968 р.), Дж. Леоне (червень–листопад 1968 р.), М. Румор (грудень 1968 р. – серпень 1970 р.), Е. Коломбо

(серпень 1970 р. – лютий 1972 р.), Дж. Андреотті (лютий 1972 р. – липень 1973 р.), М. Румор (липень 1973 р. – листопад 1974 р.), А. Моро (листопад 1974 р. – липень 1976 р.). Сповільнення темпів економічного зростання в середині 60-х рр. Програма прискореного розвитку Півдня країни. Соціальна політика. Розгортання житлового будівництва. Загострення внутрішньополітичної ситуації наприкінці 60-х – на початку 70-х рр. Діяльність терористичних організацій. Економічне та науково-технічне співробітництво з СРСР; будівництво фірмою ФІАТ Волзького автозаводу в Тольятті (кінець 60-х – початок 70-х рр.). Участь Італії у Нараді з безпеки та співробітництва у Європі у Гельсінкі (НБСЄ, липень–серпень 1975 р.).

Діяльність урядової коаліції „національної солідарності”. Голова Ради Міністрів: Дж. Андреотті (липень 1976 р. – серпень 1979 р.).

Італія у 1980-ті рр. Економічна криза 1979-1983 рр. Інфляція. Консервативні тенденції у соціально-економічній політиці. Зростання політичної нестабільності та хвилі терористичних актів у країні. Урядові кризи. Діяльність Голів Ради Міністрів: Ф. Коссіга (серпень 1979 р. – жовтень 1980 р.), А. Форлані (жовтень 1980 р. – червень 1981 р.), Дж. Спадоліні (червень 1981 р. – грудень 1982 р.), А. Фанфані (грудень 1982 р. – серпень 1983 р.), Б. Краксі (серпень 1983 р. – квітень 1987 р.). „Неоконсервативна революція” уряду соціаліста Б. Краксі. Приватизація та ліквідація збиткових підприємств. Режим жорсткої економії. Боротьба з мафією. Діяльність Голів Ради Міністрів: А. Фанфані (квітень–липень 1987 р.), Дж. Горіа (липень 1987 р. – квітень 1988 р.), Ч. де Міта (квітень 1988 р. – липень 1989 р.), Дж. Андреотті (липень 1989 р. – червень 1992 р.). Проатлантичний курс у зовнішній політиці. Підтримка американської програми СОІ. Радянсько-італійські відносини. Політичний Договір про дружбу та співробітництво між СРСР та Італією (жовтень 1990 р.). Участь Італії у зустрічі країн-учасниць НБСЄ у Парижі (19–21 листопада 1990 р.); підписання „Хартії для нової Європи”. Завершення „холодної війни”. Визнання Італією незалежності України. Участь Італії у створенні Європейського союзу (ЄС, 1993 р.).

Італія у 1990-ті рр. Зміни в партійній системі Італійської Республіки, реформування партій. Зміни в виборчій системі республіки. Оновлення системи влади (1991–1993 рр.). Нові політичні партії: Національний Альянс, „Вперед, Італіє!”, Партія Італійський Соціальний Рух – Національні праві сили, Ліга Півночі. Діяльність Голів Ради Міністрів: Дж. Амато (червень 1992 р. – квітень 1993 р.), К. А. Чампі (квітень 1993 р. – травень 1994 р.). Початок тривалого переходу до Другої республіки. Діяльність коаліції правого спрямування: Голови Ради Міністрів: С. Берлусконі (травень 1994 р. – січень 1995 р.), Л. Діні (січень 1995 р. – травень 1996 р.). Політичні негаразди, корупційні скандали спричинили поразку правих. Діяльність лівоцентристської коаліції: Голови Ради Міністрів: Р. Проді (травень 1996 р. – жовтень 1998 р.), М. д’Алема (жовтень 1998 р. – квітень 2000 р.), Дж. Амато (квітень 2000 р. – червень 2001 р.). Зовнішня політика. Участь Італії у поглибленні інтеграції в Європейському союзі.

Політичний та соціально-економічний розвиток Італії в ХХІ ст. Реформи неоконсервативного спрямування в діяльності коаліції правого спрямування, глава уряду С. Берлусконі (червень 2001 р. – травень 2006 р.). Політичний розвиток Італії: боротьба лівоцентристів та правоцентристів: Голови Ради Міністрів Р. Проді (травень 2006 р. – травень 2008 р.) та «правий» С. Берлусконі (травень 2008 р. – листопад 2011 р.). Діяльність на посаді глави уряду незалежного М. Монті (листопад 2011 р. – квітень 2013 р.). Діяльність лівоцентристів на посаді глав уряду: Е. Летта (квітень 2013 р. – лютий 2014 р.), М. Ренці (лютий 2014 р. – грудень 2016 р.) та П. Джентілоні (грудень 2016 р. – червень 2018 р.). Діяльність на посаді глави уряду незалежних: Дж. Конте (червень 2018 р. – лютий 2021 р.) та М. Драгі (лютий 2021 р. – жовтень 2022 р.). Діяльність на посаді глави уряду від „Братів Італії”(ультраправі) Дж. Мелоні (з жовтня 2022 р.). Економічні проблеми. Курс на подолання енергетичної кризи. Зовнішня політика країни. Підтримка санкцій щодо Росії. Італійсько-українські відносини.

Практичне заняття

Італія після Другої світової війни

1. Підсумки Другої світової війни для Італії.
2. Мирний договір з Італією і внутрішньополітичний розвиток країни у другій половині 1940-х рр.
3. Італія у другій половині ХХ ст.: політичний та соціально-економічний аспекти.
4. Зовнішня політика Італії у другій половині ХХ ст.
5. Італія у ХХІ ст.: соціально-економічний розвиток, внутрішня та зовнішня політика.

Питання для поточного контролю за змістовим модулем III

1. Порівняйте партійно-політичні системи Четвертої та П'ятої республік у Франції.
2. Розкрийте суть „голізму”; наведіть приклади його реалізації.
3. Дайте оцінку діяльності Ш. де Голля, Ф. Міттерана та Е. Макрона.
4. Розкрийте суть відносин Франції і НАТО.
5. Розкрийте підходи Ш. де Голля та Ж. Монне щодо євроінтеграції та участі Франції в ній.
6. Розкрийте суть „питання про Німеччину” та „німецького питання”.
7. Проаналізуйте партійну систему ФРН.
8. Проаналізуйте партійно-політичну систему НДР.
9. Дайте оцінку діяльності В. Ульбріхта та Е. Хонеккера.
10. Якими були результати реалізації „нової східної політики”.
11. Розкрийте суть підходів країн-переможниць щодо об'єднання Німеччини.
12. Дайте оцінку діяльності К. Аденауера, В. Брандта, Г. Коля та А. Меркель.
13. Проаналізуйте партійно-політичну систему Італії.
14. Дайте оцінку діяльності А. де Гаспері, Дж. Андреотті та А. Фанфані.
15. Зробіть порівняльний аналіз партійно-політичних систем Четвертої республіки та Італійської Республіки.

Контрольні питання до курсу

1. Великобританія в період прем'єрства К. Еттли: внутрішньополітичний і соціально-економічний аспекти.
2. Зовнішньополітичні підходи та практика лейбористів і консерваторів у другій половині 1940-х на початку 1950-х рр.
3. Політика Великобританії на Близькому Сході за часів А. Ідена.
4. Великобританія у 1951–1964 рр.: внутрішньополітичний і соціально-економічний аспекти.
5. Європейська інтеграція і позиція Великобританії у 1960-ті рр.
6. Зовнішня політика Великобританії у 1970-ті рр.
7. Зовнішньополітичні погляди М. Тетчер: концепції та реальність.
8. Політика лейбористського уряду у другій половині 1960-х рр.
9. Європейська інтеграція у другій половині 1990-х рр. – в ХХІ ст.: позиція Великобританії.
10. „Тетчеризм” – внутрішня і соціально-економічна політика консерваторів у 1980-ті рр.
11. Ольстерська проблема.
12. „Новий лейборизм”: діяльність уряду лейбористів на чолі з Е. Блером у 1997–2007 рр.
13. Світова енергетична криза і лейбористська політика „соціального контракту” у 1970-ті рр.
14. Підсумки Другої світової війни для Великобританії.
15. Політика консерваторів у Великобританії на сучасному етапі.
16. Політика Великобританії щодо України.
17. Підсумки Другої світової війни для Німеччини.
18. Питання про Німеччину у 1945–1949 рр.: позиція провідних світових держав.
19. Сутність німецького питання. Проблеми Західного Берліну.
20. Зовнішньополітичні погляди і практика канцлера ФРН К. Аденауера.
21. Німецько-французькі відносини у 1950-ті на початку 1960-х рр.
22. Участь ФРН у європейській інтеграції у 1950–1960-ті рр.
23. „Нова східна політика” уряду В. Брандта: сутність і наслідки.

24. Проблеми роззброєння у Європі: позиція уряду Р. Шмідта.
25. Німецько(ФРН) – німецькі(НДР) відносини у 1970-ті рр.
26. Соціально-економічні перетворення у ФРН наприкінці 1940-х – в 1950-ті рр. Л. Ерхард.
27. Партійно-політична система ФРН після Другої світової війни.
28. Діяльність уряду ХДС/ХСС – ВДП у 1982–1998 рр. Р. Коль.
29. „Німецьке питання” у 1989-1990 рр. і позиція канцлера Р. Коля.
30. Діяльність урядів СДПН – ВДП у 1970-ті рр.
31. Діяльність уряду канцлера Р. Шредера у 1998–2005 рр.
32. Діяльність канцлера А. Меркель (2005–2021 рр.).
33. Політика ФРН щодо України.
34. Підсумки Другої світової війни для Франції.
35. Зовнішньополітичні погляди Ш. де Голля і діяльність Тимчасового уряду Франції.
36. Партійно-політична система Четвертої республіки.
37. Основні напрямки зовнішньої політики Четвертої республіки.
38. Алжирська проблема і політична криза у Франції.
39. Партійно-політична система П’ятої республіки.
40. Зовнішньополітичні погляди і зовнішньополітична діяльність президента Франції Ш. де Голля.
41. Французько-радянські відносини у 60–70-ті рр.
42. Франція у 1960–1970-ті рр.: внутрішньополітичний і соціально-економічний аспекти.
43. Зовнішня політика Франції у 1970–1980-ті рр.
44. Внутрішньополітичний і соціально-економічний розвиток Франції у період президентства Ф. Міттерана.
45. Внутрішньополітичний і соціально-економічний розвиток Франції наприкінці 1990-х рр. – в ХХІ ст.
46. Зовнішня політика Франції у 1990-ті рр. на початку ХХІ ст.
47. Політика Франції щодо України.
48. Підсумки Другої світової війни для США.
49. Внутрішньополітичний і соціально-економічний розвиток США наприкінці 1940-х – у 1950-ті рр. Р. Трумен і Д. Ейзенхауер.

50. Зовнішня політика Сполучених Штатів наприкінці 1940-х – у 1950-ті рр.
51. США у 1960-ті рр.: внутрішньополітичний і соціально-економічний аспекти. Дж. Кеннеді та Л. Джонсон.
52. Зовнішня політика Сполучених Штатів у 1960-ті рр. Війна у В'єтнамі.
53. США у 1970-ті рр.: внутрішньополітичний і соціально-економічний аспекти. Р. Ніксон, Дж. Форд і Дж. Картер.
54. Радянсько-американські відносини у 1970-ті рр.
55. Зовнішня політика Сполучених Штатів у 1970-ті рр.
56. Соціально-економічний і внутрішньополітичний розвиток США у 1980-і – на початку 1990-х рр. „Рейганоміка”.
57. „Неоглобалізм”: зовнішньополітична діяльність президентів США Р. Рейгана і Дж. Буша.
58. США у 1990-ті рр. – на початку ХХІ ст.: внутрішньополітичний і соціально-економічний аспекти. У. Клінтон і Дж. Буш-мол.
59. Зовнішня політика Сполучених Штатів у 1990-ті рр. – на початку ХХІ ст.
60. Загальна характеристика розвитку США в роки президентства Б. Обама і Д. Трампа.
61. Розвиток США на сучасному етапі. Президентство Дж. Байдена.
62. Політика США щодо України.
63. Партиїно-політична система Італійської Республіки.
64. Підсумки Другої світової війни для Італії.
65. Мирний договір з Італією і внутрішньополітичний розвиток країни у другій половині 1940-х рр.
66. Італія у другій половині ХХ ст.: політичний та соціально-економічний аспекти.
67. Зовнішня політика Італії у другій половині ХХ ст.
68. Італія у ХХІ ст.: соціально-економічний розвиток, внутрішня та зовнішня політика.
69. Політика Італії щодо України.

Рекомендована література

1. Башлер Ж. Нарис загальної історії / пер. з фр. Є. Марічева; нак. ред. М. Порицького. Київ: Ніка-Центр, 2005. 390 с.
2. Безродний Є. Ф., Уткін О. І. Історія політичних вчень: навч. посіб. Київ: ВД «Професіонал», 2006. 432 с.
3. Бжезінський Зб. Велика шахівниця / пер. з англ. О. Фешовець. Харків: Ранок, Фабула, 2022. 288 с.
4. Блер Т. Шлях / пер. з англ. П. Таращука. Київ: Темпора, 2011. 848 с.
5. Бродель Ф. Ідентичність Франції. Простір та історія / пер. з фр. С. Глухової. Київ: Вид-во Жупанського, 2013. Кн. 1. 368 с.
6. Буш Дж. В. Ключові рішення / пер. з англ. Н. Гербіш. Київ: Брайт Стар Паблішинг, 2012. 512 с.
7. Відкритість. Суспільство. Влада. Від Нантського едикту до падіння комунізму / Автор-упорядник Е. Ле Руа Падюрі. Київ: Ніка-Центр, 2008.
8. Гобсбаум Е. Нації і націоналізми, починаючи з 1780 року: програма, міфи, реальність / пер. з англ. та примітки Т. Корпала. Київ: Укр. Центр. дух. культури, 2010. 288 с.
9. Дюрозель Ж.-Б. Історія дипломатії від 1919 року до наших днів / пер. з фр. Є. Марічева та ін. К.: Основи, 1995. 903 с.
10. Іваницька О. П. Новітня історія країн Європи та Америки (1945-2002). Навч. посіб. Вінниця: Фоліант, 2003. 560 с.
11. Історія сучасного світу: соціально-політична історія XV – початку XXI століть: навч. посіб. / ред. Ю. А. Горбань. Київ, 2012.
12. Історія сучасного світу: соціально-політична історія XV – XX століть: навч. посіб. / ред. Ю. А. Горбань. Київ: Знання, 2007. 439 с.
13. Лільєгрєн Г. Від Таллінна до Туреччини. Мемуари шведа і дипломата / пер. з англ. П. Таращука. К.: Темпора, 2010. 352 с.
14. Ліхнякевич І. Історія Німеччини: від початків до сьогодні: навч. посіб. Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2010. 232 с.
15. Мак-Ніл В. Піднесення Заходу. Історія людської спільноти. Київ: Ніка-Центр, 2020. 960 с.
16. Орлова Т. Всесвітня історія. Історія цивілізацій: навч. посіб. Київ: Знання, 2012. 446 с.
17. Орлова Т. Історія сучасного світу: XV – початок XXI ст.: навч. посіб. Київ: Вікар, 2008. 552 с.
18. Панкова Є.В. Історія Європи. Київ: Альтерпрес, 2007. 351 с.
19. Рікс Т. Черчилль і Орвелл: Битва за свободу. К.: Лабораторія, 2020. 432 с.
20. Тіндалл Д. Б., Шай Д. Е. Історія Америки / пер. з англ. Л. Притули. Львів: Літопис, 2010. 904 с.
21. Фрімер К., Лука Ф. Як час спливає: від епохи промислових революцій до інформаційної революції / пер. з англ. Р. Ткачука. Київ: Вид-во Києво-Могилянської академії, 2008. 510 с.
22. Albriht M. Madam Secretary. Miramax Books, 2003. 736 p.

23. Bush G. & Scowcroft B. *A World transformed*. New York: Knopf, 1998. 587 p.
24. Clinton B. *My Life*. New York: Knopf, 2004. 957 p.
25. Heumann H.-D. *Hans-Dietrich Genscher: Die Biographie*. Paderborn: Verlag Ferdinand Schöningh, 2012. 346 s.
26. Kissinger H. *Diplomacy*. New York: Simon & Schuster, 1995. 912 p.
27. Kissinger H. *Does America Need a Foreign Policy? Toward a Diplomacy for the 21st Century*. New York: Simon & Schuster, 2001. 352 p.
28. Kissinger H. *Years of Renewal*. New York: Simon & Schuster, 1999. 1151 p.
29. Kohl Helmut. *Mein Tagebuch. 1998–2000*. München: Droemer, 2000. 352 s.
30. LaFeber W., Polenberg, Woloch N. *The American Century: A History of the United States since the 1890s*. London: Taylor & Francis, 2013. 552 p.
31. Major J. *The Autobiography*. New York: HarperCollins Publishers, 1999. 774 p.
32. Merriman J. *A History of Modern Europe. Vol. 2: From the French Revolution to the Present*. W.W. Norton & Company, 2009. 912 p.
33. Nixon R. *In the Arena. A memoir of victory, defeat, and renewal*. New York: Simon & Schuster, 2013. 384 p.
34. Noack H.-J. *Helmut Schmidt. Die Biographie*. Berlin: Rowohlt Taschenbuch Verlag, 2008. 318 s.
35. Reagan R. *An American Life*. New York: Simon & Schuster, 2011. 752 p.
36. Schwarz H.-P. *Helmut Kohl. Eine politische biographie*. München: Deutsche Verlags-Anstalt, 2012. 1052 s.
37. Thatcher M. *Statecraft. Strategies for a Changing World*. London: HarperCollins Publishers, 2002. 486 p.
38. Thatcher M. *The Downing Street Years*. London: HarperCollins Publishers, 1993. 912 p.
39. Walker D. *Public & Private: twenty years photographing the Presidency / Diana Walker: foreword by Michael Beschloss. Commentaries by the Presidents and First Ladies*. Washington, D.C., 2002. 200 p.
40. Zinn H. *A People's History of the United States. Harper Perennial Modern Classics*, 2015. 784 p.

Навчальне видання

КРАЇНИ ЄВРОПИ ТА АМЕРИКИ ПІСЛЯ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

ЕЛЕКТРОННИЙ МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК

з курсу

для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Електронне практичне видання

Укладач

Войтович Олексій Іванович

В авторській редакції

Затвердж. авт. 25.07.2023. Шрифт Times New Roman.
Системні вимоги: операційна система сумісна з програмним
забезпеченням для читання файлів формату PDF.
Обсяг 0,8 МБ. Зам. № 2618.

Видавець і виготовлювач

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4215 від 22.11.2011 р.
65082, м. Одеса, вул. Єлісаветинська, 12, Україна
Тел.: (048) 723 28 39, e-mail: druk@onu.edu.ua